

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่าย สำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี*

PRESERVING THE WISDOM OF TATTOOING IN TERMS OF RITUALS AND BELIEFS: A CASE STUDY OF THE NETWORK OF SAK YAN AJARN PHAN PHUT YOT, KHOK PHO DISTRICT, PATTANI PROVINCE

อ้อมใจ วงษ์มณฑา^{1*}, ประสิทธิ์ รัตนมณี¹, อารีย์ ธรรมโคร่ง²

Aomchai Vomgmonta^{1*}, Prasit Rattanamane¹, Aree Tamkrong²

¹สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย

¹Princess Galyani Vadhana Institute of Cultural Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus, Pattani, Thailand

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University Pattani Campus, Pattani, Thailand

*Corresponding author E-mail: omjai.w@psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบทวัฒนธรรมการสักของคนทั่วไปในประเทศไทย 2) ศึกษาบริบททางสังคมวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมความเชื่อ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี บริบททางสังคม วัฒนธรรมการสักในประเทศไทย 1) บริบททางสังคม วัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ พิธีกรรม ความเชื่อ มีอัตลักษณ์เฉพาะไม่มีข้อกำหนดว่าจะตั้งที่ใด สภาพแวดล้อมอย่างไร 2) พิธีกรรมแตกต่างจากการสักยันต์ในอดีต ขั้นตอนการไหว้ครู การยกพานครู ผู้สักยันต์ต้องจัดหาดอกไม้ธูปเทียน หมากพลู ค่ายครู นำพานครูไปถวายให้กับอาจารย์ฝากตัวเป็นศิษย์ ท่านจะพิจารณาสักให้ตามความเหมาะสมแต่ละคน ความเชื่อการสักยันต์เพื่อคุ้มครองป้องกันภัย ให้โชคลาภ เสริมสิริมงคล ความแข็งแรงของจิตใจ อยู่อย่างคงกระพัน เมตตามหานิยม พิธีไหว้ครู ครอบครูเป็นการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาประทับเครื่องสักการะที่กระทำขึ้นในเขตวัดช้างให้ปีละครั้ง เพื่อปลุกเสกคาถาอาคมให้คงความศักดิ์สิทธิ์ และ 3) แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรม ความเชื่อ แนวทางนำเสนอควรได้รับความร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด สถาบันการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มจากเจ้าของสำนัก เครือข่ายช่างสักยันต์ 9 คน บุคคลที่เคยได้รับการสัก 22 คน ชาวบ้านที่มีความเชื่อ 21 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคแบบอ้างอิงปากต่อปาก แบบเจาะจงเพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สรุปภาพรวม

คำสำคัญ: วัฒนธรรม, การสักยันต์, พิธีกรรมความเชื่อ, อาจารย์พันธ์ พุฒยอต

Abstract

This research article aims 1) To study the cultural context of tattooing among the general population in Thailand, 2) To explore the social and cultural context of Sak Yant wisdom in terms of rituals and beliefs, and 3) To propose guidelines for preserving the wisdom of Sak Yant in rituals and beliefs, based on a case study of the Sak Yant tattooing network of Ajarn Phan Phutyot in Khok Pho District, Pattani Province. The social and cultural context of tattooing in Thailand reveals that: 1) The wisdom of Sak Yant tattooing in rituals and beliefs possesses a unique identity-there are no fixed rules on location or environmental settings; 2) The rituals differ from past practices. The process of Wai Khru and Pan Khru involves tattoo seekers preparing flowers, incense, candles, betel nuts, and offering trays with a teacher's fee to the master, symbolizing their request to become disciples. The master performs the tattoo according to each individual's suitability. Sak Yant is believed to provide protection, fortune, auspiciousness, mental strength, invincibility, and charm. The Wai Khru and Krob Khru ceremonies annually held at Wat Chang Hai invoke sacred beings to empower the tattoos and preserve their spiritual potency. and 3) The proposed preservation guidelines emphasize cooperation from communities, local governments, and educational institutions. This qualitative research employed in-depth interviews and focus group discussions with nine tattoo practitioners, twenty-two tattoo recipients, and twenty-one local believers. Data were collected through participant observation using purposive and snowball sampling. Content analysis was applied to synthesize the findings.

Keywords: Culture, Tattooing, Rituals and Beliefs, Ajarn Phan Phut Yot

บทนำ

ลายสัก (Tattoo) เป็นศิลปะบนเรือนร่างและเสริมความงามที่มีการสืบทอดกันมานานับ 1,000 ปี ตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน อียิปต์และจีนโบราณเป็นที่นิยมของทุกเผ่าพันธุ์ในโลกโดยไม่มีวันเสื่อมคลาย คำว่า Tattoo มาจากภาษาของชาวโพลินีเซียน Tatau หมายถึง การตีหรือการเคาะ ลายสักเป็นการทำสัญลักษณ์บนใบหน้าของทาสและอาชญากรในสมัยกรีก ประมาณ ค.ศ. 787 ลายสักเริ่มแพร่หลายในยุโรป การสักบนใบหน้าถือเป็นการลบหลู่พระผู้เป็นเจ้า จากตำนานที่เล่าสืบทอดกันมาว่าลายสักเกิดขึ้นตามความเชื่อของมนุษย์ มีวิวัฒนาการตามยุคสมัยแต่ละเผ่าพันธุ์ในประเทศไทย ส่วนใหญ่การสักในอดีตจะเน้นในเรื่องความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีความหมายอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว สัญลักษณ์ที่ใช้ ได้แก่ อักษร คาถา ยันต์ (ธัญรติ พูนแก้ว, 2565) สังคมไทยในอดีตจะนิยมลายสักอักษร ตัวเลขและรูปสัตว์ในกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเชื่อมโยงกับพิธีกรรมและความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์อันสอดคล้องกับวิถีชีวิต รวมทั้งเป็นการสักเพื่อบ่งบอกอัตลักษณ์บุคคลจำแนกกว่าเป็นคนของใคร เป็นไพร่ เป็นทาส สังกัดที่ใด

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการสักรตามความเชื่อ เมตตามหานิยม ให้อยู่ยงคงกระพันชาตรี ป้องกันเหตุเภทภัย (วิจิตร จันพงค์, 2564) สันนิษฐานว่าการทำลายสักมีขึ้นในสมัยตอนต้นอยุธยา ในรัชสมัยของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แม้ว่าการสักยันต์ในประเทศไทยจะมีมาแต่โบราณ แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนนัก มีหลักฐานในวรรณคดีขุนช้างขุนแผนและวรรณกรรมอื่น ๆ โดยเชื่อมโยงกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ ทำให้แคล้วคลาดต่ออันตรายต่าง ๆ ช่วยให้มีคามมั่นคงทางจิตใจ ข้าราชการไทยในอดีตจะทำเครื่องหมายเป็นลายสักที่ข้อมือของคนในสังกัด แผนกทะเบียนจะบันทึกรวบรวมสถิติเพศชาย การสักเกิดจากหลายสาเหตุมีการให้คุณค่าทั้งในแง่บวก แง่ลบ ในแง่ลบ คือ การสักในสมัยรัชกาลที่ 4 เรียกว่าการสักเลขที่ข้อมือเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นไพร่หลวงมีสังกัดกรม กอง ส่วนการสักที่หน้าผาก ที่ท้องแขนจะใช้กับนักโทษจำคุก ต่อมาได้มีการยกเลิกเมื่อปี 2475 แต่เดิมลายสักเป็นที่นิยมในหมู่ชายไทย เพราะมีความเชื่อว่าลายสักทำให้อยู่ยงคงกระพันและเมตตามหานิยม และพบว่า ลายสักนั้นจะสักให้แก่บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นไพร่หลวงหรือที่เรียกว่าการสักเลข ส่วนใหญ่จะเป็นการสักบริเวณแขนใกล้ข้อมือ เพื่อแสดงถึงสังกัดมูลนายหรือกรมกองเปรียบเสมือนการเข้ารับราชการในปัจจุบัน เช่น ถ้าเป็นผู้ที่รับราชการอยู่หัวเมืองหรือต่างจังหวัดก็จะถูกเรียกว่าเลขหัวเมืองหรือเลขคงเมือง เป็นต้น และยังมีการสักหน้าที่จะใช้สักสำหรับบุคคลที่ต้องโทษ หรือนักโทษ โดยเป็นการสักอักษรลงไปที่บริเวณหน้าผากเพื่อประจานต่อสาธารณะว่าบุคคลนี้เป็นบุคคลที่เคยประพฤติดความผิดและต้องโทษจำคุกหรือจำตรู ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดวาทกรรมมาจนถึงปัจจุบันว่าบุคคลที่มีลายสักนั้นเป็นบุคคลที่เคยติดคุก หรือเป็นบุคคลที่ไม่ดี (ปานขวัญ ชุมพลอย, 2563) แต่ในอีกมิติหนึ่งการให้คุณค่าการสักในเชิงบวกปรากฏแพร่หลายจนกระทั่งพัฒนาเป็นวัฒนธรรมการสักยันต์ ดังที่ปรากฏจากการสักขาลายของลาวพุงดำทางภาคเหนือการสักขาลายของคนอีสาน นั้นถือเป็นการสักเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่แคล้วคลาดจากภัยอันตรายและการแก้คุณไสย ซึ่งเป็นการสักที่เกิดจากความเชื่อและค่านิยมในอดีตที่เชื่อว่าผู้ชายที่สักจะถูกสังคมให้ค่าในเรื่องความอดทน ความแข็งแกร่ง เพศชายจึงไม่นิยมปล่อยให้ท่อนขาเป็นสีขาว และหากผู้ชายมีลายสักจะยิ่งเป็นที่ชื่นชมในหมู่ของเพศหญิง หากอีกมุมมองในด้านคติความเชื่อนั้นเพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มชนบริเวณตอนเหนือของไทย ซึ่งเดิมเคยเป็นอาณาจักรล้านนา ล้านช้าง ราชอาณาจักรใหม่สิบสองปันนาและสิบสองจุไทในประเทศจีน โดยมีความเชื่อที่กล่าวว่าในสมัยพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน บรรดาหัวเมืองยกทัพมาแย่งชิงพระสารีริกธาตุ ได้แก่ เมืองจำปา เมืองสักกะ เมืองวิเทหะกรุงราชคฤห์ มาแย่งชิงเอาไปหมดจนเกิดการฆ่าฟัน แต่อาศัยโศกนาฏกรรมผู้ที่แจกองค์พระสารีริกธาตุให้บรรดาหัวเมืองได้ชี้แจงเพื่อให้เกิดความสามัคคี หัวเมืองต่าง ๆ จึงแยกย้ายโดยไม่เกิดสงคราม ต่อมาชาวยุณนาน หนองแส แคว้นสิบสองจุไทได้เดินทางไปเมืองกุฉินารายณ์พบกษัตริย์วัลลิปาโมกข์เพื่อขอแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ แต่พระสารีริกธาตุหมดแล้ว โดยเมืองราชคฤห์เป็นหัวเมืองที่ได้ไปมากที่สุดและสั่งการไปยังบรรดาเมืองเล็ก ๆ เพื่อให้เจ้าเมืองบริวารจัดทำสฤพเจดีย์บรรจุองค์พระสารีริกธาตุ ดังนั้น กษัตริย์เมืองยุณนาน หนองแส จึงได้เพียงเฝ้าถ่านกลับไป เมื่อกลับถึงเมืองของตนจึงร่วมกันอธิษฐานต่อพระอังคารจากถ่านได้แทรกซึมเข้าเนื้อตัวด้วยอิทธิฤทธิ์ของพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้กษัตริย์ทั้งหลายคงกระพันชาตรีมีกำลังเหมือนช้างสาร จนกระโดดสูงได้ถึง 100 องค์าพพ ด้วยคติความเชื่อนี้จึงส่งผลให้ชาวยุณนานแคว้นสิบสองจุไท น่านเจ้าและไทยใหญ่พวกเงี้ยว ไทยเซ ไทยยาง ไทยลื้อ ไทยจีน จึงนิยมการสักลายตามเนื้อตัว กลายเป็นเวทมนตร์ คาถาและยันต์ตามคติความเชื่อดังที่กล่าวมานั้น สามารถสะท้อนถึง

การเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการสักและถูกสืบทอดมายาวนานเกิดเป็นวัฒนธรรมการสักลายที่มีเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่นแล้วแต่จะเรียกขานกันตามวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น (ธัญรติ พูนแก้ว, 2565)

ปัจจุบันความต้องการของผู้มาสักยันต์ในสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงจากในอดีตที่ต้องการการสักยันต์เพื่อความอยู่ยงคงกระพันและป้องกันภัยอันตรายยังคงได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ชกมวยไทย ด้วยความเชื่อที่ว่าหากมีลายสักประเภทนี้ จะทำให้มีพลังกำลังชกชนะคู่ต่อสู้ได้ แต่ยังมีเชื่อเพิ่มเติมว่าสามารถส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง สามารถส่งเสริมด้านธุรกิจการงาน ด้านเมตตามหานิยมแก่ตนเอง มหาเสน่ห์ได้รับความนิยมนิยมชมชอบ เพราะการติดต่อดำขายเป็นธุรกิจหลักของการดำรงชีพในปัจจุบัน ยังมีกลุ่มคนที่นิยมสักเพื่อผลด้านความเชื่อเมตตามหานิยมคงกระพันชาตรีที่ต้องปฏิบัติตามข้อวัตรปฏิบัติของแต่ละสำนักสักอย่างเคร่งครัด เพื่อได้มาถึงพลาณภาพของลายสักต่าง ๆ คงอยู่กับผู้ที่มีลายสักไม่เสื่อมถอย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคม เศรษฐกิจปัจจุบัน ผู้คนรู้สึกไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต จึงต้องการหาที่พึ่งเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจ การสักเพื่อความเชื่อจึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในยุคปัจจุบัน การสักถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บ่อยครั้งที่ผู้เข้ารับการสักสามารถรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง สัมผัสได้ถึงพลังเหนือธรรมชาติจากลายสักที่ได้รับ เช่น ลายสักยันต์ด้านคงกระพัน เพื่อป้องกันภัยอันตรายรอบด้านหรือลายสักด้านเมตตามหานิยม เพื่อให้สร้างควมมีเสน่ห์ แต่การเปลี่ยนแปลงจะไม่ได้เกิดขึ้นทันทีหลังได้รับลายสัก โดยผู้เข้ารับการสักนั้นยังคงต้องคอยปฏิบัติตามข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามปฏิบัติต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดตามกฎหมายของการปฏิบัติแต่ละสำนักกำหนดไว้ จึงสามารถได้พลังอำนาจของการสักดังที่ต้องการ ถือเป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับการสักและอาจารย์สักจนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสำนักสักกับลูกศิษย์ กลายเป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมของสำนักสัก อาจารย์สักและลูกศิษย์ (วิจิตร จันพงค์, 2564) ความมุ่งหมายของการสักจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ การสักลายหรือการมีลายสักอยู่บนร่างกาย ในปัจจุบันได้มีการยอมรับอย่างเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ต่างจากความเชื่อในอดีตที่มองว่าคนที่เคยติดคุกหรือเป็นอาชญากรจะมีการสักลาย ในปัจจุบันคนไทยเริ่มเปิดกว้างมากกว่าแต่ก่อน อีกทั้งยังมีในส่วนของโลกออนไลน์ที่เปิดกว้างอย่างมาก ทำให้ผู้ใหญ่หลาย ๆ คนเริ่มปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อตัวผู้ที่มีลายสัก คือ มองไปในทางบวกมากขึ้น มองว่าเป็นแฟชั่นรูปแบบหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามแน่นอนว่ามีคนรับได้ก็ย่อมมีอีกกลุ่มหนึ่งที่เห็นต่างและยังคิดแบบเดิม แต่อาจจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเหมือนแต่ก่อน แต่จะแสดงออกทางการกระทำแทน เช่น ไม่เข้าใกล้หรือคบหาสมาคมกับคนที่มีลายสัก ซึ่งลายสักรยังคงเป็นปัญหาสำหรับการรับเข้าทำงานในบางแห่งอีกด้วย (ธัญรติ พูนแก้ว, 2565) ในปัจจุบันเรื่องของลายสักได้มีรูปแบบที่โดนปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากเดิมเกี่ยวข้องกับความเชื่อ วัฒนธรรม การสักได้ถูกปรับเปลี่ยนให้มีความสวยงามและสื่อถึงความหมาย ไม่ได้มุ่งเน้นไปเฉพาะทางไสยศาสตร์อย่างเดิม ลายสักได้กลายเป็นแฟชั่นที่มีความนิยมเพิ่มขึ้น ลวดลายการสักของวัยรุ่นไทยถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสมัยนิยมและจะมีความหมายที่เกิดจากความชอบ หรือจากตัวผู้สัก เช่น แสดงความเป็นตนเอง บันทึกความทรงจำ หรือการแสดงความรัก การเลือกสักและการให้ความหมายลายสักมีความแตกต่างไปตามความชอบ ประสบการณ์และการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาของตน โดยผู้สักบางคนได้มีการออกแบบลายสักหรือลวดลายสักโดยนำประสบการณ์ ความรู้สึกของตนเป็นพื้นฐานในการออกแบบลายสักเพื่อสื่อความหมายและบ่งบอกตัวตนตามความต้องการ สร้างคุณค่าทางจิตใจให้แก่ผู้ที่ชื่นชอบ จะเห็นได้ว่าจากเดิมที่ลายสักเคยมีการสัก เพราะความเชื่อและวิถีชีวิตในอดีตนั้น ได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ลายสัก มีการให้ความหมาย

ให้คุณค่ากับลายสักเพิ่มขึ้น ต่างจากการสักในอดีตที่เป็นการสักเพื่อเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมทางสังคมและความเชื่อ ผ่านมาจนถึงยุคสมัยที่ศิลปะและวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้ามากขึ้น ผู้คนมีการเปลี่ยนมุมมองต่อลายสักไปตาม การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในสังคม ลายสักกลับกลายเป็นรสนิยมความชอบส่วนตัวและได้ถูกมองเป็นศิลปะ อีกแขนงหนึ่ง ซึ่งมีการให้คุณค่าในเชิงศิลปะและความสวยงามมากขึ้นในกลุ่มคน Generation Y และ Z เด็บโต พร้อมกับการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่แวดล้อมรอบตัว มากมายและเป็นกลุ่มที่สามารถใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และใช้เวลากับสื่อดิจิทัลค่อนข้างมาก ด้วยเหตุนี้ทำให้การรับรู้ ของคนสอง Generation นี้เป็นไปในวงกว้าง เปิดกว้างทางความคิดจากการเข้าถึงข้อมูลบนโลกออนไลน์ได้ โดย สามารถยอมรับความแตกต่างได้ดี ไม่มีการแบ่งแยกเพศ ชนชั้น สีผิว วัฒนธรรม ประเพณี ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ ว่าควรอนุรักษ์การสักยันต์ไว้ก่อนที่จะสูญหายไปในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล (ปานขวัญ ชุมพลอย, 2563) จากปัญหา เกี่ยวกับลายสักในการเข้ารับราชการ เมื่อลายสักในปัจจุบันเป็นมากกว่าความเชื่อ ผนวกกับการก้าวมาเป็นพลัง สำคัญในระบบการทำงานในสังคมของคน Generation Y และ Z ซึ่งคน 2 กลุ่มนี้ให้ความสำคัญต่อการใช้ชีวิต และการแสดงออกทางด้านความคิด โดยให้ความสำคัญถึงความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม

สำนักสักรยันต์ของอาจารย์พันธ์ พุฒยอต เป็นสำนักที่มีลูกศิษย์ทั่วทั้งประเทศมากมายหลากหลายอาชีพ และเลื่องชื่อในความศักดิ์สิทธิ์อีกสำนักหนึ่งของจังหวัดปัตตานี เหตุผลที่นักวิจัยเลือกสำนักสักรยันต์นี้เป็นกรณีศึกษา เพราะเป็นสำนักสักรยันต์สายหลวงพ่อกิมแห่งวัดช้างให้ และอาจารย์แยม พุฒยอต ซึ่งเป็นบิดาของอาจารย์พันธ์ พุฒยอตที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในปัจจุบัน ขึ้นชื่อในเรื่องการฟันแทง และยิงไม่เข้า จึงสนใจในเรื่องนี้ เมื่อเข้าไป สัมผัสกับบรรดาลูกศิษย์ในสำนักนี้ รวมทั้งได้รู้จักลูกศิษย์หลายคนประกอบอาชีพตำรวจ ทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประสบเหตุถูกลอบยิงและลอบวางระเบิด แต่ก็แคล้วคลาดปลอดภัย ประกอบ กับผู้วิจัยได้ทราบถึงลักษณะการสักรยันต์ต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทราบที่มาของสำนักนี้ว่าเกิดมาได้อย่างไร และสิ่งที่น่า ห่วงใยว่าการสักรยันต์จะสูญหายไปตามกาลเวลา คือ เยาวชนไทยปัจจุบันใน Generation Y และ Z นิยมลายสัก แฟชั่น เน้นความสวยงามมากกว่าจะคำนึงถึงความขลัง ความเชื่อในอำนาจลี้ลับ การสักรยันต์ไม่ว่าจะเป็นสัก ลวดลายต่าง ๆ ตามความเชื่อทางไสยศาสตร์หรือการลงยันต์ การลงอักขระถือเป็นวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตคนไทย ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษอันเป็นสิ่งที่น่าศึกษาค้นคว้า ก่อนที่วัฒนธรรมการสักรยันต์จะสูญหายไปจาก ประเทศไทย จึงเป็นเหตุผลให้คณะผู้วิจัยการศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักรยันต์ ด้านพิธีกรรมและ ความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักรยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต อำเภอกอโคโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นการ เรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเกี่ยวกับการสักรยันต์อันนำไปสู่การอนุรักษ์สืบไป

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักรยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักรยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต อำเภอกอโคโพธิ์ จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการสักรยันต์ของคนโดยทั่วไปในประเทศไทย บริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้าน ภูมิปัญญาการสักรยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ และเสนอแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักรยันต์ ที่จะศึกษา เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการสักรยันต์ สู่การอนุรักษ์การสักรยันต์สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการสักของคนโดยทั่วไปในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

3. เพื่อเสนอแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบของการวิจัย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ลงพื้นที่ภาคสนามด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายสักยันต์ ในตำบลโคกโพธิ์ บางโกระ ป่าบอน ทรายขาว นาประดู่ ป่าโล้น หุ้งปลา ท่าเรือ นาเกตุ ควนโนรี และช้างให้ตก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เครือข่ายข่ายสักยันต์ 9 คน บุคคลที่เคยได้รับการสักยันต์ 22 คน และชาวบ้านที่มีความเชื่อ 21 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้างและจัดสนทนากลุ่ม ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม 1) เจ้าของสำนักสักยันต์ 2) กลุ่มเครือข่ายข่ายสักยันต์ 3) บุคคลที่เคยได้รับการสักยันต์ และ 4) ชาวบ้านที่มีความเชื่อการสักยันต์ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก ได้ดำเนินการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เริ่มจากการนำเอาวัตถุประสงค์การวิจัยมาเป็นกรอบการทบทวนวรรณกรรม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยแล้วนำมาแตกเป็นประเด็นและแนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถามภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากเครื่องมือสัมภาษณ์และผลสรุปของการตรวจเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านตามเกณฑ์ความเชื่อมั่น จึงส่งเอกสารขอรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ REC Number: psu.pn.2-017/68 Date of approval: 4 March 2568 Date of expiration: 4 March 2569 จากนั้นนักวิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดสนทนากลุ่มย่อย ด้วยการนัดหมายเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามสิทธิการพิทักษ์ของกลุ่มประชากรตามเกณฑ์คุณภาพของงานวิจัยทุกประการ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้างมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ติความ แปลความหมายและสรุปภาพรวมตามวัตถุประสงค์จากการสัมภาษณ์และลงพื้นที่มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปตามประเด็นที่ศึกษาจากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมเป็นกรอบแนวคิดตามทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วิเคราะห์ข้อมูลจากวรรณกรรม

ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสรุปข้อมูล นำแนวคิดและทฤษฎีเป็นตัวกำหนด 1) วิเคราะห์ข้อมูลกรอบแนวคิด ทฤษฎีวิวัฒนาการ ความขัดแย้ง จิตวิทยาสังคม และทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ สรุปเป็นแนวทางการวิเคราะห์หาข้อมูล 2) เก็บข้อมูล เพิ่มเติมโดยสัมภาษณ์ข้าสังเกตการณ์เพื่อหาข้อสรุป และ 3) การวิเคราะห์จัดรูปแบบความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อความเข้าใจ สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งสุดท้ายก่อนเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์ พันธุ์ พุฒยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถอธิบายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. บริบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการสักของคนโดยทั่วไปในประเทศไทย ผลการศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม การสักยันต์ของคนโดยทั่วไปในประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธุ์ พุฒยอด ไม่มี ข้อกำหนดว่าควรจะต้องตั้งที่ใด มีทำเลสภาพแวดล้อมอย่างไร อาจารย์พันธุ์ พุฒยอด เป็นฆราวาสจะทำพิธีกรรมที่บ้าน ซึ่งอยู่ติดกับวัดช้างให้ เป็นบุตรของอาจารย์ สามารถจำแนกออกมาเป็นประเด็น ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมการสักที่มีอิทธิพลมาจากความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พุทธคุณ วิชาคงกระพัน

1.2 วัฒนธรรมการสักที่มีอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อม สังคม เช่น กลุ่มชายชาวเขาทาง ภาคเหนือของไทยที่มีประเพณีการสัก เป็นต้น

1.3 วัฒนธรรมการสักที่มีอิทธิพลมาจากบุคคลที่ได้รับการยอมรับในสังคม เช่น อาจารย์สัก ดารา นักแสดง เป็นต้น

2. บริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษา เครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธุ์ พุฒยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่า เครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์ พันธุ์ พุฒยอด มีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

2.1 ขั้นตอนพิธีกรรมก่อนสัก ขั้นตอนของการไหว้ครู การยกพานครูเป็นพิธีกรรมที่สำคัญซึ่งแสดง ความศักดิ์สิทธิ์

2.2 ขั้นตอนในขณะสัก ผู้สักยันต์ต้องจัดหาดอกไม้ ธูปเทียน หมากพลูและค้ายกครูไม่ต่ำกว่า 599 บาท ไม่นับรวมค่าสักยันต์ มอบพานครูพร้อมคำครูให้กับอาจารย์เพื่อทำการสักตามธรรมเนียมปฏิบัติเสมือน เป็นการฝากตัวเป็นศิษย์ เมื่อได้แบบแล้วจะทำการเปลี่ยนเข็มสักเล่มใหม่เพื่อให้ถูกสุขลักษณะ การสักยันต์ใช้วิธี เขียนสด เครื่องมือที่ใช้ในการสักยันต์เป็นด้ามสแตนเลส นำเชือกด้ายที่มีดตราสังของอาจารย์แยมผู้เป็นบิดาและ ตุ่มหูของมารดา พร้อมด้วยเชือกด้ายเอ็นกลองทับมามัดที่ด้ามเข็มสักยันต์ การลงเข็มสักยันต์ ลูกศิษย์คอยกด ผิวหนังให้ตึง อาจารย์ใช้เข็มสักแทงตามรูปแบบยันต์ที่ต้องการ พร้อมกับทำการบริกรรมคาถาอาคมตลอดเวลาที่ทำการสัก เป็นการส่งกระแสจิตถ่ายทอดพระเวทย์ลงไปในรูปยันต์ ระยะเวลาในการสักขึ้นอยู่กับความยากง่ายและความมากน้อยของแต่ละยันต์ การลากเส้นขณะสักยันต์จะลากครั้งเดียวให้ตลอด ไม่ใช่ลากเส้นสักยันต์แล้วหยุด ถือว่ายันต์นั้นเป็นยันต์ตาบอด

2.3 การปฏิบัติตนหลังจากสัก ผู้รับการสักต้องไปกราบสักการะบูชาหลวงปู่ทวดวัดช้างให้ ถือเป็นการครอบคาถาให้อีกครั้ง ข้อปฏิบัติ พบว่า ผู้เข้ารับการสักทุกคนจะต้องทำพิธีไหว้ครู พิธีครอบครูแตกต่างจากพิธี

ยกครู โดยจะทำก่อนการสักและปลุกเสกยันต์เป็นการอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาประทับเครื่องสักการบูชา ส่วนพิธีไหว้ครูเป็นพิธีกรรมการเทิดทูนบูชาครูอาจารย์ที่ลูกศิษย์พร้อมใจมาชุมนุมกัน เป็นพิธีที่จัดขึ้นในเขตวัดช้างให้ปีละครั้ง เพื่อเสกคาถาอาคมให้มีความศักดิ์สิทธิ์ โดยต้องเตรียมหมากพลู ดอกดาวเรือง อาหารคาวหวานไม่นิยมเนื้อวัว ผู้ประกอบพิธีกรรมจะจุดธูป เทียนท่องคาถาสวดมนต์ภาวนาพร้อมใช้เข็มสักทิ่มเบา ๆ ลงบนศีรษะของผู้รับการสัก ซึ่งจะรับสักจะปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด จากนั้นจะรดน้ำพุทธมนต์ท่องคาถาให้ศิษย์เพื่อเป็นสิริมงคล ถือเป็นการเสร็จสิ้นขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม วันบูชาครูเปรียบเสมือนวันแสดงความกตัญญูแก่คุณครูที่น้อมระลึกถึงบุญคุณของบูรพาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาไสยศาสตร์ ไสยเวทย์ คาถาอาคม ตำราและคัมภีร์ให้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ เป็นพิธีไหว้ครูสายของพระครูวิสัยโสภณหรือพระอาจารย์ทิม ธรรมโร แห่งวัดช้างให้ที่บูชาครูอาจารย์ บวงสรวง พระพรหม เทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายระหว่างบริเวณศาลา วิปัสสนากรรมฐาน สิ่งศักดิ์สิทธิ์และองค์เทพต่าง ๆ จะประทับหมุนเวียนกันไป โดยในปี 2568 ทางวัดช้างให้กำหนดให้จัดในวันเสาร์ที่ 12 เมษายน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เพราะวันนี้จะมีกฤตยานุภาพมาก เหมือนการรวมแรงศรัทธาของผู้ที่เคยได้รับการสักยันต์จากเครือข่ายสำนักอาจารย์พันธ์ หรือมีความเลื่อมใสศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของการสักยันต์สายพระครูวิสัยโสภณ จึงมีบรรดาศิษยานุศิษย์นับพันทั้งคนไทย จีน มาเลเซียและสิงคโปร์เดินทางมาเข้าร่วมพิธีไหว้ครูบริเวณลานหน้าที่ตั้งรูปเหมือนหลวงปู่ทวด และคืนวันศุกร์ที่ 11 เมษายน 2568 ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 5 ก่อนวันไหว้ครู เครือข่ายสำนักสักยันต์รวมทั้งลูกศิษย์ที่ได้รับการครอบครูต้องนั่งสักยันต์ตั้งแต่เช้าวันศุกร์ถึงรุ่งเช้าของวันเสาร์ที่ 12 เมษายน 2568 พิธีบูชาครูที่สถูปหลวงปู่ทวดจะถือฤกษ์พิธีเวลา 08.30 น. พระคณาจารย์ของวัดช้างให้ นำโดยเจ้าอาวาสมาประจำปะรำพิธีเจริญสมาธิภาวนาเพื่อรำลึกถึงคุณครูอาจารย์ เวลา 19.09 น. พิธีปลุกเสกคนแบบโบราณภายในอุโบสถวัดช้างให้ ลูกศิษย์นำพานดอกไม้มาบูชาครูที่บริเวณลานโล่งด้านหน้ารูปหล่อหลวงปู่ทวด และส่วนของวงสายสิญจน์จะเต็มไปด้วยผู้คนนั่งเบียดเสียดเต็มลานกว้างรอบสายสิญจน์ สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ในทุกปี ลูกศิษย์บางคนจะปรากฏอาการของขึ้นแสดงอาการแตกต่างกันไปตามลายสักยันต์ที่ได้รับในการสักของแต่ละบุคคล อาการของขึ้นจะเกิดกับคนที่เลื่อมใสศรัทธา มีจิตตั้งมั่นในครูอาจารย์ มีจิตใจอ่อนไหวง่าย เมื่อหลับตาจึงทำให้นึกถึงครูอาจารย์ จนทำให้มีผู้สื่อข่าวจากต่างถิ่นและต่างประเทศมาทำข่าวเพื่อนำเสนอ อาการของขึ้นของผู้ที่สักยันต์อักขระที่เป็นลายสักใดก็จะแสดงอาการของสิ่งนั้นออกมา อาการของขึ้นมักจะมาพร้อมกับความขลังของลายสัก ในขณะที่ประกอบพิธีกรรมการไหว้ครู ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมบางคนแสดงอาการตัวสั่น ชักกระตุก กรีดร้อง เหงื่อไหลมากกว่าปกติ ลูกขึ้นร้ายรำ ปรากฏการณ์ของขึ้นที่เกิดขึ้นแต่ละยันต์มีจิตวิญญาณ หากผู้ที่มีลายสักศรัทธาในยันต์มาก อาการของขึ้นจะยิ่งทรงพลังมากขึ้น จิตอ่อนจะยิ่งมีอาการของขึ้นง่าย หากจิตแข็งจะไม่มีอาการของขึ้น สำหรับพิธีแก้อาการของขึ้นทำโดยใช้มือตบบริเวณใบหูเบา ๆ หรือใช้มือลูบจมูก หรือยกขาให้สูงกว่าลำตัวพร้อมกับการพูดเตือนสติให้ผู้ที่มีอาการของขึ้นหายใจลึก ๆ ให้ลืมตาตลอดเวลา เพราะบางคนที่ของขึ้นพอลืมตามีสติ จะไม่รู้สึกรู้ว่าตัวเองได้แสดงอาการอะไรออกไป จากนั้นจะประพรมน้ำพระพุทธมนต์ โดยเจ้าอาวาสวัดช้างให้และพระเกจิอาจารย์สักยันต์สายหลวงปู่ทวดที่อยู่บนอุโบสถ เมื่อลูกศิษย์เริ่มโดนพรมน้ำพระพุทธมนต์ บางคนก็เริ่มของขึ้นอีกครั้ง บางคนส่งเสียงคำราม พิธีกรรมนี้ต้องใช้เวลากว่าชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นพิธีบูชาครูบูรพาจารย์ ลูกศิษย์จะเข้ามาขอเครื่องเช่นสรวงบายศรี ผลไม้ อาหารคาวหวานมารับประทานเพื่อเป็นสิริมงคล ผู้ที่ไม่เคยสักยันต์หลายคนคิดว่าเป็นอุปทานหมู่ ความเชื่อว่าผู้ที่สักยันต์ด้วยน้ำหมึกสีดำจะดี ผู้ที่สักยันต์ด้วยน้ำหมึกสีแดงจะเกร การสักในบริบท

สังคมเศรษฐกิจในพหุวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ในยุคปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้คนจึงหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ การสักเพื่อผลเมตตามหานิยม อยู่อย่างคงกระพันจึงเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน พิธีต้องห้าม ผู้มาสักยันต์ไม่ควรร้องขอว่าต้องการลายสักยันต์ลายใด ข้อปฏิบัตินี้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติประการสำคัญที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยเชื่อว่าหากผู้รับการสักยันต์ต้องการระบุงลายยันต์ เสมือนศิษย์ผู้นั้นรู้เกินครูอาจารย์ จึงไม่นิยมขอกัน ต้องแล้วแต่ท่านจะเมตตาให้เอง อาจารย์จะเลือกวางตำแหน่งและรูปแบบยันต์ตามความเหมาะสม และห้ามลอดใต้บันได อาหารที่ต้องห้ามห้ามกินผัก บวบ มะละกอ

2.4 เอกลักษณะของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต ท่านจะสอบถามการประกอบอาชีพ ตำแหน่งหน้าที่การงาน จุดประสงค์ของการมาสักและจะพิจารณาลายสักให้ตามเห็นสมควรของแต่ละคนจากการตรวจดวงชะตาร่วมกับดุลยพินิจของท่านเมื่อเห็นผู้ที่มารับการสักตามตำราการสักยันต์ของพระอาจารย์ทิม ธรรมธโรมาประกอบ บวกกับการได้ศึกษาถ่ายทอดความรู้มาจากอาจารย์แยม การสักยันต์เริ่มแรกทุกครั้งจะขึ้นต้นด้วยการสักยันต์ครูก่อนจะสักลายอื่น ๆ ผู้รับการสักยันต์สามารถแจ้งเจตจำนงว่าต้องการสักแบบหมึกสีดำ สีแดงหรือแบบน้ำมัน

3. แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีแนวทางสามารถนำเสนอเป็นประเด็น ดังนี้

3.1 แนวทางความร่วมมือจากคนในชุมชนที่ต้องปลูกฝังจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าของเอกลักษณ์ท้องถิ่น

3.2 แนวทางได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้ทำกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม หรือส่งเสริมความรู้โดยการฝึกอบรมบุคลากรที่รับผิดชอบด้านวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เหมาะสมแก่ประชาชนหรือบุคคลที่สนใจได้ศึกษาหาความรู้

3.3 การพัฒนาต่อยอด ควรได้รับการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในการสนับสนุนทุนวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และต่อยอดการจัดสร้างศูนย์ให้ความรู้แก่นักศึกษา บุคคลทั่วไปได้เรียนรู้วัฒนธรรมการสักยันต์อย่างมีแบบแผน มีแหล่งอ้างอิงตามหลักวิชาการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการสักของคนโดยทั่วไปในประเทศไทย ลักษณะทางกายภาพของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ไม่มีข้อกำหนดว่าควรจะต้องตั้งที่ใด ทำเลสภาพแวดล้อมอย่างไรจึงจะเหมาะสม อาจารย์พันธ์เป็นฆราวาสจะทำพิธีกรรมที่บ้านซึ่งติดกับวัดช้างให้ เนื่องจากเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับคาถาเวทมนต์ของขลังต้องให้ผู้ได้รับการสักยันต์ถือปฏิบัติเคร่งครัดต่อครูอาจารย์สวดคล้องกับของ วรรณนิภา ขวนชม ที่สรุปว่า ผู้ประกอบพิธีกรรมจะเป็นสมณเพศ เป็นผู้รักษาศีลมากกว่าจะกระทำโดยฆราวาส แต่ในกรณีของอาจารย์พันธ์ซึ่งเป็นบุตรของอาจารย์แยมถือเป็นศิษย์เอกของพระอาจารย์ทิม อดีตเจ้าอาวาสวัดช้างให้ และการทำพิธีนี้ส่งผลด้านจิตใจแก่ผู้รับการสัก (วรรณนิภา ขวนชม, 2568)

พิธีกรรมการสักยันต์สายหลวงปู่ทวดแห่งวัดช้างให้ พระอาจารย์ทิมเป็นผู้คิดค้นและบูรณาการเลขยันต์ อันเป็นพื้นฐานมาจากพุทธศาสนา ประกอบพิธีกรรมได้ทุกวัน ผู้รับการสักยันต์ต้องมีอายุ 25 ปีขึ้นไป การไหว้ครู หรือการยกพานครูเป็นพิธีกรรมที่สำคัญซึ่งแสดงความศรัทธาเพื่อคุณด้านคงกระพันและเมตตามหานิยม จึงเกิด พิธีไหว้ครู หรือการครอบครู แรกเริ่มการครอบครูกระทำกันเฉพาะสายนาฏศิลป์เพื่อให้สวมบทบาทเป็นตัวละคร นั้น ๆ ได้อย่างถึงจิตวิญญาณ ในทางไสยศาสตร์และคาถาอาคมจะมีเพียงการครอบตำราประสิทธิ์วิชา แต่ปัจจุบันมี การนำเอาการครอบเศียรทางนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้ในส่วนักยันต์ จึงทำให้การครอบเศียรครูกลายเป็นพิธีกรรม หลักในการไหว้ครูทางไสยศาสตร์ไปโดยปริยาย ผู้ที่สนใจจะร่ำเรียนด้านคาถาอาคมต้องมีแรงครูประสิทธิ์ประสาท จึงจะเข้าถึงพลังแห่งแรงครูได้ จึงเป็นที่มาของการครอบเศียรครูเพื่อให้แรงครูเข้าถึงพลังคาถาอาคมได้ดีขึ้น ผู้ที่ ได้รับการลงอักขระเลขยันต์ถือกันว่าต้องไปทุกปี หรือห่างหายโดยห้ามเกิน 2 ปี มิฉะนั้นอักขระเลขยันต์ที่ได้ลงไว้ จะเสื่อมไป การเข้าร่วมพิธีไหว้ครู คือ การขอขมาที่ได้ทำผิดข้อห้าม การกระทำใด ๆ ที่เป็นการผิดครู หรือไปจนถึง การต้องธรณีสารโดนอาถรรพ์วิชาจะได้รับการขจัดปัดเป่าพ่อนหนักให้เป็นเบาด้วยอาณิสสส์ของการครอบครู และ ถือเป็นการรวมของศิษยานุศิษย์ให้มีความรักความสามัคคี (วรรณนิภา ขวนชม, 2568) จึงถือเป็นพิธีสำคัญสำหรับ ผู้ที่ใช้เครื่องรางของขลัง การปฏิบัติตนภายหลังการสักยันต์จะทำให้ผลของการสักมีพลังอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ทำการสักยันต์ต้องถือสัจจะ เป็นคนดี มีศีลธรรม เพราะทำให้การสักยันต์ไม่เกิดผลทางไสยศาสตร์ เนื่องจากผู้ที่ สักยันต์ฝ่าฝืนข้อห้าม การยึดถือข้อวัตรปฏิบัติเชื่อว่าจะทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ การลงคาถาบนเรือนร่าง เพื่อผล ของจิตใจเข้มแข็ง กล่าวหาญ ซึ่งวัตถุประสงค์การสักยันต์ต่างกันไปตามสมัยนิยม

ผู้สักยันต์ต้องถือปฏิบัติข้อห้ามอย่างเคร่งครัด หากไม่ถือปฏิบัติ อำนาจไสยศาสตร์จะเสื่อมลง โดยขั้นตอน ในการสักยันต์ที่ถือปฏิบัติในปัจจุบันของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์มีรายละเอียดสอดคล้อง กับของ กอบภัก พรหมเรขา ที่สรุปว่า ขั้นตอนในการสักยันต์ 1) ผู้สักยันต์ต้องจัดหาดอกไม้ ธูปเทียน หมากพลูและค้ายกรู ใส่เงิน ค่าครูไม่ต่ำกว่า 599 บาท ไม่นับรวมค่าสักยันต์ 2) มอบพานพร้อมเงินค่าครูไปถวายให้กับผู้ทำการสักตามธรรมเนียมปฏิบัติเสมือนเป็นการฝากตัวเป็นศิษย์ ท่านจะสอบถามการประกอบอาชีพ ตำแหน่งหน้าที่การงาน จุดประสงค์ ของการมาสักยันต์ และจะพิจารณาสักให้ตามเห็นสมควรของแต่ละคนจากการตรวจดวงชะตาร่วมกับดูลัคนาของ ท่านเมื่อเห็นผู้ที่มารับการสักตามตำราการสักยันต์ของพระอาจารย์ทิม ธัมมธโร มาประกอบกับการได้ร่ำเรียน และศึกษาถ่ายทอดความรู้มาจากอาจารย์แยมผู้เป็นบิดา ผู้มาสักยันต์ไม่ควรร้องขอว่าต้องการลายสักยันต์ลายใด ข้อปฏิบัตินี้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติประการสำคัญที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา โดยเชื่อว่าหากผู้มารับการสักยันต์ ต้องการระบูลายยันต์ เสมือนศิษย์ผู้นั้นรู้รู้เกินครูอาจารย์ จึงไม่นิยมขอกัน ต้องแล้วแต่ท่านจะเมตตาให้เอง อาจารย์จะเป็นผู้เลือกวางตำแหน่งและรูปแบบยันต์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การสักยันต์เริ่มแรกทุกครั้งจะขึ้นต้น ด้วยการสักยันต์ครูก่อนจะสักลายอื่น ๆ ผู้รับการสักยันต์สามารถแจ้งเจตจำนงว่าต้องการสักแบบหมึกสีดำ สีแดง หรือแบบน้ำมัน 3) เมื่อได้แบบแล้วจะทำการเปลี่ยนเข็มสักเล่มใหม่เพื่อให้ถูกสุขลักษณะ การสักยันต์ใช้วิธีเขียนสด เครื่องมือที่ใช้ในการสักยันต์เป็นด้ามสแตนเลส นำเชือกด้ายที่มีดตราสังของอาจารย์แยมผู้เป็นบิดาและด้ามของ มารดา พร้อมด้วยเชือกด้ายเอ็นกลองทับมามัดที่ด้ามเข็มสักยันต์ 4) การลงเข็มสักยันต์ ลูกศิษย์คอยกดผิวหนัง ให้ตึง อาจารย์ใช้เข็มสักแทงตามรูปแบบยันต์ที่ต้องการ พร้อมกับทำการบริกรรมคาถาอาคมไปด้วยตลอดเวลาที่ทำการสักเป็นการส่งกระแสจิตถ่ายทอดพระเวทย์ลงไปในรูปแบบยันต์ ระยะเวลาในการสักขึ้นอยู่กับความยากง่ายและ

ความมากมายของแต่ละยันต์ การลากเส้นขณะสักยันต์จะลากครั้งเดียวให้ตลอด ไม่ใช่ลากเส้นสักยันต์แล้วหยุด ถือว่าเป็นยันต์ตาบอด 5) เมื่อเสร็จสิ้นการสัก ผู้รับการสักต้องไปกราบสักการะบูชาหลวงปู่ทวดวัดช้างให้ ถือเป็นการครอบคาถาให้อีกครั้ง พิธีกรรมการสักยันต์เป็นความเชื่อที่เน้นความศักดิ์สิทธิ์ ผู้รับการสักยันต์ต้องมีความศรัทธา ความเชื่อและมีจิตที่มุ่งมั่นต่อการปฏิบัติตนตามพิธีกรรมที่สำนักกำหนดไว้ พิธีกรรมการสักที่ต้องใช้ “แรงครู” เน้นการบูชาเทวดา ฤๅษี และครูอาจารย์ที่ร่ำเรียนสืบทอดต่อกันมา โดยเชื่อว่าอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของแรงครูจะสามารถทำให้ทุกอย่างสำเร็จ พิธีกรรมจะมีการอ่านโองการเชิญครู เชื่อกันว่าเมื่อสักยันต์เสร็จแล้วคือ บูชาครูอาจารย์ อ่านโองการส่งเวรเครื่องเช่นจะส่งผลให้การสักยันต์มีอานุภาพสมบูรณ์ ก่อนเริ่มพิธีกรรมจะต้องมีเครื่องสังเวย เช่น ฐูปเทียน ดอกไม้ หมากพลูและเงินค้ายกครู ผู้มีความเชื่อจะต้องฝึกจิตตามคำสอนของอาจารย์ โดยทั่วไป จะประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) พิธียกครู เริ่มด้วยการนำดอกไม้ ฐูปเทียนและเงินค้ายกครูไปมอบอาจารย์สักเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ ส่วนจำนวนเงินค้ายกครูจะกำหนดตามความยากง่ายของลวดลายที่สัก หรือตามอัตราที่กำหนดโดยสำนักสักยันต์ บางเครือข่ายสำนักสักยันต์จะไม่กำหนดอัตราค่าครูจะให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้รับการสัก แต่ต้องมีพวงมาลัยมาใส่พานครู 2) การลงลายสัก พบว่า อาจารย์จะทำการเสกเข็มสักและน้ำมันผสมหมึกก่อน ผู้รับการสักต้องนั่งสมาธิ ทำจิตให้สงบจึงเริ่มลงเข็มสัก อาจารย์ก็จะภาวนาคาถาลงอักขระยันต์ไปจนเสร็จการสัก ใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที (กอบภัก พรหมเรขา, 2562) บางครั้งอาจใช้เวลาทั้งวันหรือนานนับสัปดาห์ขึ้นอยู่กับลวดลายที่สัก การลงลายบนผิวหนังขณะสักยันต์อาจารย์จะคิดออกแบบลายก่อนจะสักลงบนผิวหนังของศิษย์แต่ละคนว่าต้องการลายสักที่มีขนาดใหญ่ไหน การออกแบบลายสักตามใจผู้สัคนั้นจะกระทำไม่ได้ เพราะอาจารย์จะเป็นผู้เลือกลายสักยันต์ให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ อาชีพของลูกศิษย์แต่ละคน การลงลายสักยันต์ พบว่า การสักยันต์ลงบนผิวหนังของศิษย์ อาจารย์ไม่จำเป็นต้องวาดรูปภาพหรือลวดลายลงบนผิวหนัง แต่จะสักให้ตามจินตนาการของอาจารย์ผู้สักยันต์ สอดคล้องกับของ พระมงคล สมุญโกล ที่สรุปว่า 3) การลงเข็มสักและการปลุกเสก พบว่า การลงเข็มสักและการปลุกเสกจะแตกต่างกันไป เพราะลูกศิษย์แต่ละคนที่มาสักจะมีความประสงค์ไม่เหมือนกัน บางคนต้องการสักน้ำมันสีดำหรือสีแดง บางคนต้องการสักน้ำมันว่าน ซึ่งแต่ละจุดของผิวหนังก็มีความเจ็บปวดแตกต่างกันไป การปลุกเสก เมื่อสักเสร็จแล้วอาจารย์ก็จะทำพิธีปลุกเสก โดยการแทงเข็มลงไปหรือใช้มือถูผิวหนังบริเวณลายสักแล้วเพ่งเรียกสูตรเรียกนามภาวนาคาถา เป่าพ่นลงบริเวณรอยสัก รดน้ำมันต์หลังจากลงยันต์เสร็จแล้วจะต้องปลุกเสก เพ่งอารมณ์ไปที่รูปของยันต์ที่ประจำาคม กำหนดลมหายใจคาบคาถา คือท่องคาถาภายในระยะเวลาที่กลั่นหายใจครั้งหนึ่ง (พระมงคล สมุญโกล, 2560) ข้อห้ามหลังการสักยันต์ เมื่อสักยันต์เสร็จสิ้นลงอาจารย์จะทำพิธีลงว่านหรือน้ำมันมะกอกก็ต้องปลุกเสก อักขระอาคมที่ได้สักไป

ผู้รับบริการสักยันต์ต้องให้ความเคารพครูอาจารย์ และปฏิบัติตามข้อบังคับของสำนักอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับของ นราทร คงดนตรี และคณะ ที่สรุปว่า 1) ต้องประพฤติปฏิบัติตนรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด 2) หมั่นทำบุญทำทานรักษาศีล 3) ห้ามลอดราวตากผ้า 4) ห้ามถ่มน้ำลายลงชักโครก 5) ห้ามกินพืชผักประเภทผักชนิดต่าง ๆ 6) ห้ามมีเพศสัมพันธ์ในช่วงมีประจำเดือน 7) ห้ามลูบแก้มโศกหรือกล่าวพรสวาทต่อบิดามารดาผู้มีพระคุณของตนเองและของผู้อื่น 8) เป็นคนดีอยู่ในคุณธรรม 9) ไม่ลบหลู่ครูอาจารย์ 10) เมื่อมีโอกาสให้มากราบไหว้ครู 11) ละเว้นจากการประพฤติตนให้ตกต่ำทุกกรณี 12) ห้ามลอดไม้ค้ำกล้วย 13) ถือคำสัตย์ 14) ยึดศีลจารวัตร 15) คุมสติตนเอง 16) ไม่กินอาหารเหลือจากผู้อื่น 17) ห้ามลอดสะพานหัวเดียว 18) ห้ามนั่งทับครกไม้

และ 19) ห้ามผู้หญิงนั่งทับ (นราทร คงดนตรี และคณะ, 2564) ข้อห้ามข้างต้นหากเกิดเหตุสุดวิสัยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ให้ทองคำปิดกระหม่อม ณ ปิด สะ อะ อุบ อุบ ผู้สัณยัตต์ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดไม่ให้ลายสัณยัตต์เสื่อมความขลัง สอดคล้องกับของ ญัฐพล มุค้ำหล้า ที่สรุปว่า การลงยันต์ที่เป็นอักขระขอม เป็นตัวย่อของพระคาถาแต่ละบท ส่วนตัวเลขยันต์ย่อมาจากอักขระพระคาถา หากลงอักขระทับเส้นยันต์ จะทำให้เป็นยันต์ตาบอดของ (ญัฐพล มุค้ำหล้า, 2563)

2. ผลการศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อพบว่า จุดประสงค์การสักยันต์เพื่อคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ให้โชคลาภ เสริมสิริมงคล ความแข็งแกร่งของจิตใจ และอยู่ยงคงกระพัน เมตตามหานิยม แต่การสักมักถูกมองไปในแง่ลบ ทำให้ศิลปะบนผิวหนังประเภทนี้เกือบจะสูญไปจากสังคมไทย

สำนักสัณยัตต์มีข้อปฏิบัติและข้อห้ามกินผัก บวบ มะละกอ ห้ามลอดใต้บันได สอดคล้องกับของ นิวัฒน์ ประจักษ์ ที่สรุปว่า 1) การสักเพื่อผลทางเมตตามหานิยม และ 2) การสักเพื่อผลทางอยู่ยงคงกระพัน แคล้วคลาดจากของมีคม อุบัติเหตุอันตราย การทำพิธีไหว้ครูเป็นพิธีกรรมยกย่องบูชาคุณของครูอาจารย์ เป็นพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่บรรดาลูกศิษย์ในสำนักสัณยัตต์ต่างพร้อมใจมาชุมนุมกัน เป็นพิธีที่กระทำขึ้นในเขตวัดช้างให้ อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี โดยกระทำต่อเนื่องปีละหนึ่งครั้ง เพื่อปลูกเสกคาถาอาคมให้คงความศักดิ์สิทธิ์

สิ่งที่ต้องเตรียมในการบูชาครู ประกอบด้วย หมากพลู ดอกดาวเรือง อาหารคาวหวาน แต่ไม่นิยมเนื้อวัว เริ่มต้นโดยพระอาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมจะจุดธูปเทียนทองคำแล้วใช้เข็มสักแทงลงบนศีรษะของผู้ที่ได้รับการสัก หรือลงบนลายสัก แล้วทองคำเป่าลงบนกระหม่อมและบนลายสัก ผู้ที่ได้รับการสักจะรับสัจจะเพื่อปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด และให้ละเว้นจากข้อห้ามปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เช่น ห้ามด่าบิดามารดา ห้ามทานมะเฟือง น้ำเต้า มะละกอ ห้ามลอดสะพานหัวเดียว เป็นต้น หลังจากนั้นอาจารย์จะรดน้ำมนต์ทองคำภาวนาให้แก่ศิษย์เพื่อเป็นสิริมงคล ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นในขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรม: ซึ่งพิธีกรรมที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผู้ที่เชื่อในแรงครูจะต้องทำทุกปี โดยเฉพาะในกลุ่มวิชาสัณยัตต์ การที่เน้นพิธีกรรมเช่นนี้ กล่าวคือ เป็นการทำให้สายวิชาไม่ขาดหายไป การจุดธูปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง ไหว้พระรัตนตรัย เมื่อทำการดับพานจากนั้นคุกเข่าแล้วพนมมือ พร้อมจุดธูปเทียนไหว้พระเพื่อจะขอเป็นลูกศิษย์ก่อนที่จะส่งพานครูให้แก่อาจารย์ (นิวัฒน์ ประจักษ์, 2561)

พิธีไหว้ครูของการสักยันต์เครือข่ายอาจารย์พันธ์เป็นพิธีกรรมอันเกิดจากความเชื่อความศรัทธา โดยวันบูชาครูเปรียบเสมือนวันที่เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทิต์ เพื่อน้อมระลึกถึงบุญคุณของครูอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาไสยศาสตร์ ไสยเวทย์ คาถาอาคม ตำราและคัมภีร์ งานไหว้ครูเป็นพิธีบูชาครูสายของพระครูวิสัยโสภณที่จัดขึ้นเป็นพิธีของพระเกจิอาจารย์ที่บูชาบูรพาจารย์ บวงสรวงพระพรหม เทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ระหว่างที่บริการพระคาถา วิปัสสนากรรมฐานระลึกถึงครูอาจารย์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์ต่าง ๆ จะประทับหมุนเวียนกันไป โดยในปี 2568 ทางวัดช้างให้จะกำหนดให้จัดขึ้นในวันที่ 12 เมษายน เหตุผลที่ทำพิธีไหว้ครูในวันเสาร์ ขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 เพราะเป็นวันที่จะมีฤกษ์ยามภาพเข้มแข็งมาก การจัดงานพิธีไหว้ครูของวัดช้างให้ อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 12 เมษายน 2568 การจัดงานได้จัดกันมาทุกปี เป็นงานใหญ่ของอำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี และ เป็นเสมือนการรวมแรงศรัทธาของผู้ที่เคยได้รับการสักยันต์จากเครือข่ายสำนักอาจารย์พันธ์ พุฒยอด หรือมีความเลื่อมใสศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ของการสักยันต์จากสายพระครูวิสัยโสภณ หรือพระอาจารย์ทิม อัมมโร แห่งวัด

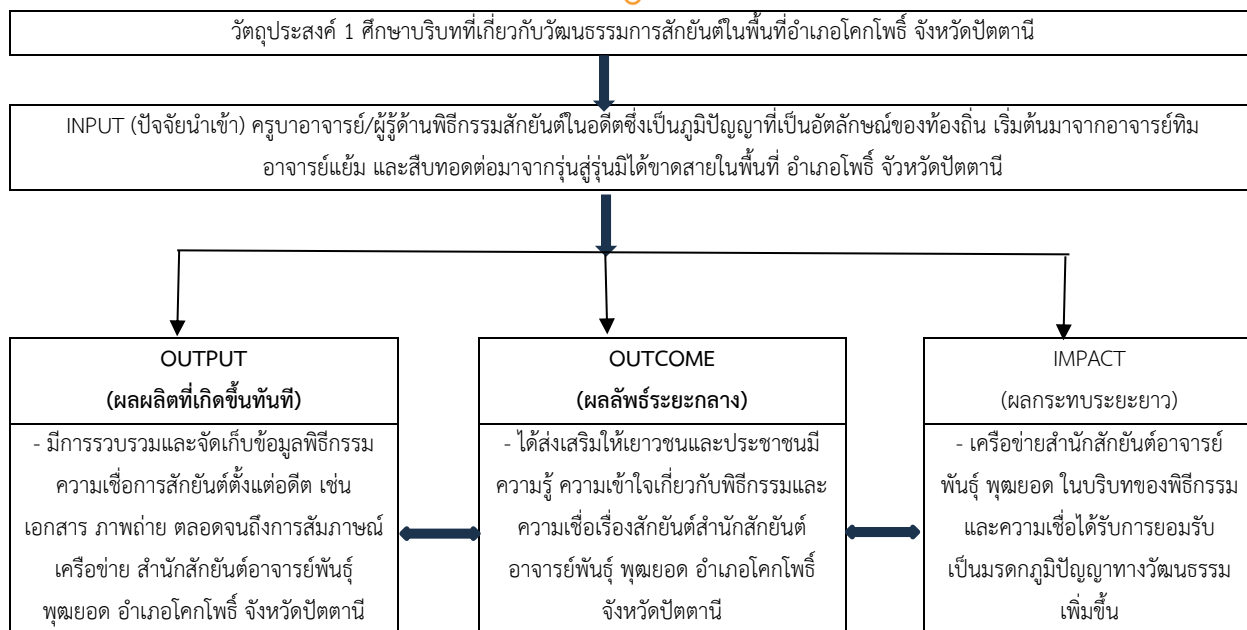
ข้างให้ อำเภอกอโกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จึงมีบรรดาศิษยานุศิษย์นับพันนอกเหนือจากคนไทยยังมีชาวต่างชาติ ทั้งเพศชาย เพศหญิงจากประเทศจีน มาเลเซียและสิงคโปร์ ต่างเดินทางหลังไหลมาเข้าร่วมพิธีไหว้ครูบูรพาจารย์ บริเวณลานหน้าที่ตั้งรูปเหมือนหลวงปู่ทวด และคืนวันศุกร์ที่ 11 เมษายน 2568 ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 5 ก่อนวันไหว้ครู เครือข่ายอาจารย์ที่ทำหน้าที่สักยันต์ของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด รวมทั้งลูกศิษย์ของของอาจารย์พันธ์ ที่ได้รับการครอบครูสักยันต์ ต้องนั่งสักยันต์ตั้งแต่เช้าวันศุกร์ที่ 11 เมษายน 2568 บางคนต้องนั่งสักยันต์ไปถึง รุ่งเช้าของวันเสาร์ที่ 12 เมษายน 2568 ซึ่งเป็นวันไหว้ครู เมื่อถึงวันเสาร์ที่ 12 เมษายน 2568 วันไหว้ครู บูชาครู ที่สถูปหลวงปู่ทวด โดยจะถือฤกษ์ในการเริ่มพิธีประมาณเวลา 08.30 น. พระคณาจารย์ของวัดข้างให้ ซึ่งนำโดย เจ้าอาวาสวัดข้างให้ อำเภอกอโกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มาประจำ ณ ปะรำพิธี และจะเจริญสมาธิภาวนา เพื่อเป็นการ รำลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ และเวลา 19.09 น. พิธีปลุกเสกคนแบบโบราณภายในอุโบสถวัดข้างให้ ลูกศิษย์พากัน นำพานดอกไม้มาบูชาครูที่บริเวณลานโล่งด้านหน้ารูปหล่อหลวงปู่ทวดแห่งวัดข้างให้ และมีอีกพื้นที่ในส่วนของวง สายสิญจน์จะเต็มไปด้วยผู้คนนั่งเบียดเสียดเต็มลานกว้างรอบสายสิญจน์ และสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ในทุกปี ลูกศิษย์ บางคนก็จะปรากฏอาการของขึ้นที่จะแสดงอาการแตกต่างกันไปตามรอยลายสักยันต์ที่ได้รับในการสักยันต์ของ แต่ละบุคคล โดยมีความเชื่อว่าอาการของขึ้นส่วนใหญ่มักเกิดแก่คนที่มีความเลื่อมใสศรัทธา มีจิตใจตั้งมั่น ยึดมั่นในครูบาอาจารย์ และมีความอ่อนน้อมง่าย เมื่อหลับตาแล้วนึกถึงครูบาอาจารย์ จนทำให้มีผู้สนใจและมีผู้สื่อข่าวจากต่างถิ่นและต่างประเทศมาทำข่าวเพื่อนำเสนอ คือ อาการของขึ้นของผู้ที่สักอักขระที่เป็นรูปลักษณ์ ชนิดใดก็จะแสดงอาการของสัตว์ชนิดนั้น ๆ ออกมาตลอดช่วงพิธีไหว้ครู สอดคล้องกับ เสกสวัสดี พิพัฒน์มงคล ที่สรุปว่าอาการของขึ้นมักจะมาพร้อมกับความขลังของลายสักในขณะที่ประกอบพิธีกรรมการไหว้ครูของสำนัก สัก โดยการสักยันต์แต่ละลายใช้เวลาไม่เท่ากัน (เสกสวัสดี พิพัฒน์มงคล, 2567) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความละเอียดของ อักขระและขนาด เฉลี่ย 1 - 3 ชั่วโมงต่อลาย เมื่อสำเร็จ ผู้ที่เข้ารับการสักจะต้องไปเข้ารับการเป่าคาถาและพรม น้ำมนต์จากอาจารย์เจ้าสำนักด้วยการรับขันครู พร้อมสินน้ำใจมอบให้ตามความศรัทธา ในขณะทำพิธี ผู้เข้าร่วม พิธีกรรมบางคนแสดงอาการตัวสั่น ชักกระตุก กริตร้องครวญคราง เหงื่อไหลมากกว่าปกติ ลูกขึ้นร้ายรำ ปรากฏการณ์ ของขึ้นที่เกิดขึ้นแต่ละยันต์มีจิตวิญญาณ หากผู้ที่มีลายสักศรัทธาในยันต์มากเพียงใด อาการของขึ้นจะยิ่งทรงพลัง มากขึ้น จิตอ่อนจะยังมีอาการของขึ้นง่ายหากจิตแข็งจะไม่มีอาการของขึ้น ความศรัทธาและความมกมายต่างกัน เพียงแผ่นกระดาษกัน ศรัทธามักจะมาพร้อมเหตุและผล สามารถศึกษาหรือสืบค้นความเป็นมาได้ ส่วนความมกมาย คือ ความรู้สึกส่วนตัว หากรู้สึกว่าได้ ไม่จำเป็นต้องหาเหตุผลว่ามาจากที่ใด ส่วนอาการของขึ้นนั้น มีทั้งขึ้นจริงและ อาการของขึ้นตามเพื่อน บางรายที่มีอาการของขึ้นตามเพื่อน อาจเป็นเพราะคิดว่าถ้าไม่มีอาการของขึ้น ลายสักยันต์ ที่มีนั้นจะไม่ขลัง จึงแกล้งทำ วิธีสังเกตอย่างง่าย ๆ คือ ของขึ้นบ่อยครั้งมากเกินไป ในขณะที่บางคนไม่เคยเกิด อาการของขึ้น อาจเป็นเพราะยังภาวนาไม่ดี ปฏิบัติตนไม่สะอาดพอและยังสวดมนต์ถือศีล 5 ได้ไม่ครบ แต่ทุกครั้ง ที่ได้รับการสักยันต์ จะสามารถรับรู้ได้ถึงของดีที่เข้าสู่ร่างกาย ผู้รับการสักยันต์จะมีอาการขนลุกขนพอง รับรู้ถึงพลัง จากอักขระ ภาพยันต์ต่าง ๆ ในตัว จะสามารถควบคุมสมาธิและจิตใจได้ดี จึงไม่มีอาการของขึ้น ซึ่งการเดินทาง มาร่วมพิธีกรรมไหว้ครูแล้วของขึ้นนั้น คือ การรักษาของอยู่ แต่ถ้าอยากเก่งกว่านั้น ต้องคุมของตัวเองให้อยู่ กลุ่มที่ สักยันต์อักขระที่เป็นรูปต่าง ๆ สอดคล้องกับของ กอบภัก พรหมเรขา ที่สรุปว่า วิธีแก้อาการของขึ้น ทำโดยใช้มือ ตบที่หูเบา ๆ หรือใช้มือลูบหน้าบริเวณจมูก หรือยกขาให้สูงกว่าลำตัว ร่วมกับการพูดเตือนสติให้ผู้ที่มีอาการของขึ้น

หายใจลึก ๆ ให้ลืมตาตลอดเวลา อย่าหลับตา เพราะบางคนที่ขงขึ้นพอลืมตามีสติ จะไม่รู้สีกตัวว่าตัวเองได้แสดงอาการอะไรออกไปบ้าง หลังจากนั้นมีการประพรมน้ำพระพุทธมนต์ โดยเจ้าอาวาสวัดช้างให้และพระเกจิอาจารย์ สักยันต์สายหลวงปู่ทวดที่อยู่บนอุโบสถเป็นผู้ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ แต่เนื่องจากมีผู้คนจำนวนมากแออัดกัน เพื่อรอน้ำพระพุทธมนต์ จึงต้องใช้เวลานานพอสมควรจึงจะเดินประพรมน้ำมนต์อย่างทั่วถึงทุกคน เมื่อลูกศิษย์ เริ่มโดนพรมน้ำพระพุทธมนต์ บางคนก็เริ่มมีอาการของขึ้นอีก โดยต่างพากันส่งเสียงร้องรำราญ ซึ่งต้องใช้เวลากว่า ชั่วโมงในพิธีกรรมนี้ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีบูชาครูบูรพาจารย์ (กอบภัก พรหมเรขา, 2562) ลูกศิษย์บางคนจะเข้ามา ของเครื่องบายศรี ผลไม้ต่าง ๆ อาหารคาว อาหารหวานมากินเพื่อเป็นสิริมงคล ผู้ที่ไม่เคยสักยันต์หลายคนคิดว่า เป็นอุปทานหมู่ แท้จริงแล้วเขาดูออกว่าผู้ใดของขึ้นจริงหรือไม่จริง โดยจะมีอาการมือไม้เกร็ง ตาขวางและแสดง ท่าทางของยันต์ที่แต่ละคนสักบนเรือนร่าง สอดคล้องกับของ นราทร คงดนตรี และคณะ ที่สรุปว่าผู้ที่สักยันต์ ด้วยน้ำหมึกสีดำจะดี ส่วนผู้ที่สักยันต์ด้วยน้ำหมึกสีแดงจะเกรงอกท่าทางเป็นหนุมาน พอแก่ฤๅษี บางคน เห็นเพื่อนของขึ้น จึงของขึ้นตาม ไม่ได้ของขึ้นจากของที่มีในตัว สามารถแยกออกได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การสัก ในบริบทสังคม เศรษฐกิจในพหุวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ในยุคปัจจุบันท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ ที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้คนจึงต้องหาที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การสักยันต์เพื่อผลด้านเมตตามหานิยม ด้านอยู่ยงคงกระพันชาตรี จึงเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน (นราทร คงดนตรี และคณะ, 2564)

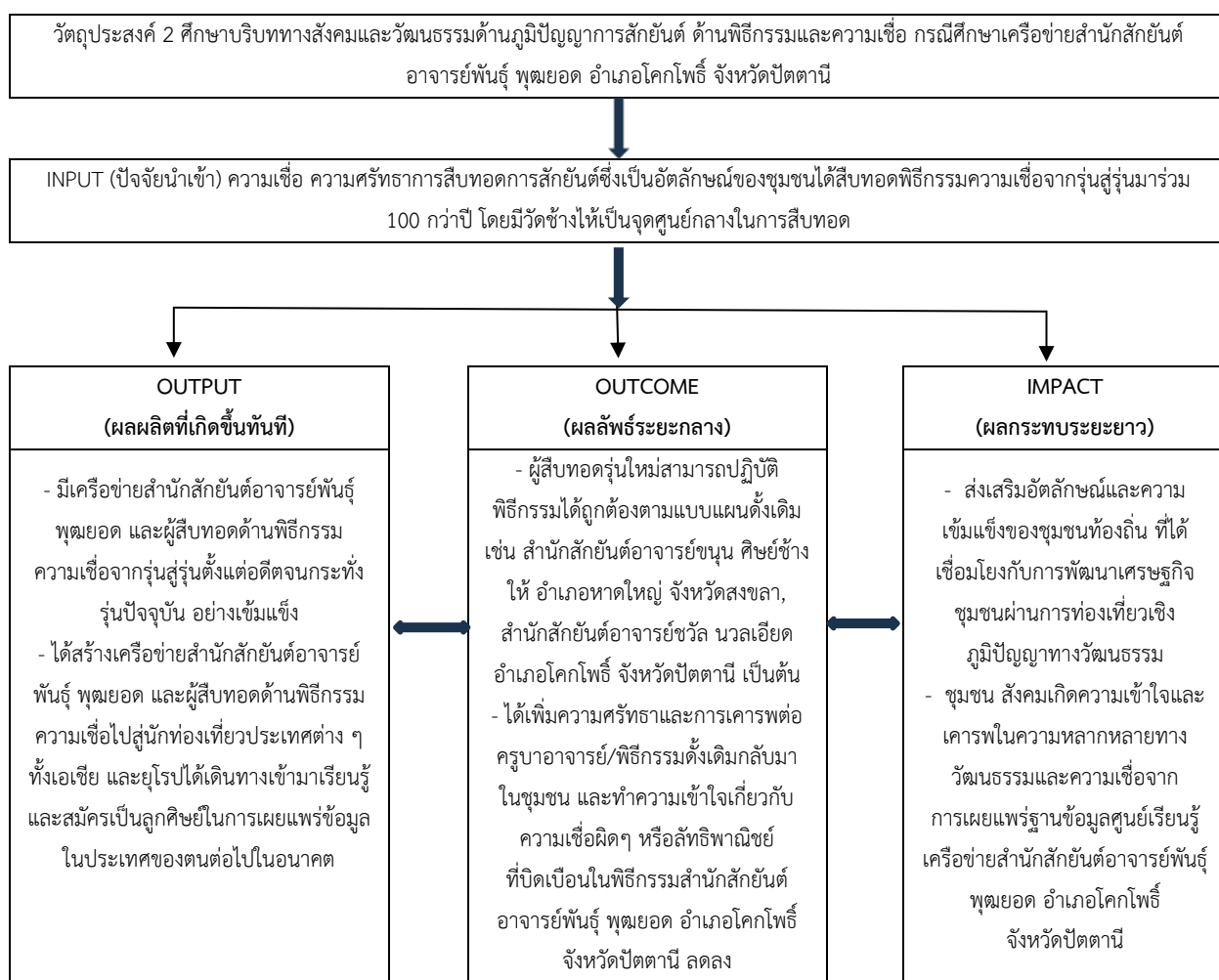
3. แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ มีดังนี้ ผลการเก็บข้อมูลแนวทางการจัดการอนุรักษ์วัฒนธรรมการสักยันต์ของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ สอดคล้องกับของ จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ ที่สรุปว่า 1) ควรได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนที่ต้องได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าของเอกลักษณ์ท้องถิ่น 2) ควรได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เข้ามาสนับสนุนการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดฝึกอบรมแก่ บุคลากรที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบด้านวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรท้องถิ่นให้เป็นผู้ถ่ายทอด องค์ความรู้ที่เหมาะสมของการสักยันต์แก่ประชาชนหรือบุคคลที่สนใจได้ศึกษาหาความรู้ และ 3) ควรได้รับการ สนับสนุนจากสถาบันการศึกษาในการสนับสนุนทุนวิจัยที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และสามารถ ต่อยอดไปถึงการจัดสร้างศูนย์ให้ความรู้แก่นักศึกษา/บุคคลทั่วไปได้เรียนรู้วัฒนธรรมการสักยันต์ได้อย่างมีระบบ แบบแผน และมีแหล่งอ้างอิงตามหลักวิชาการที่ถูกต้อง (จิตรดารมย์ รัตนวุฒิ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

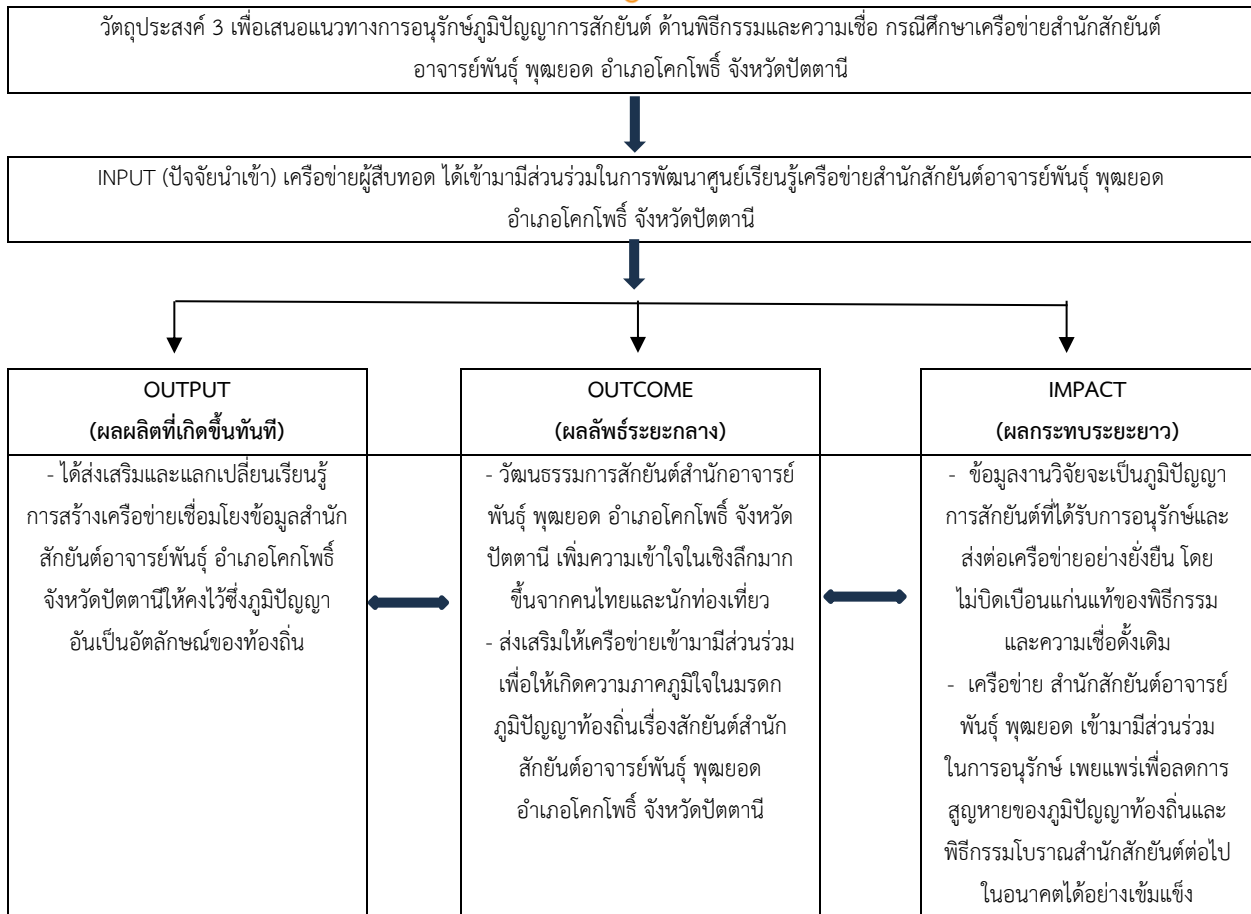
สรุปภาพประกอบองค์ความรู้ที่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์เรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ กรณีศึกษาเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒ ยอด อำเภอกอโกโพธิ์ จังหวัดปัตตานีได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ 2

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ 3

สรุปจากภาพประกอบที่ 1 ได้ดังนี้

ด้านบริบททางสังคมและวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาการสักยันต์ พบว่า การสักยันต์เป็นภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น บทบาทบุคคลที่สำคัญในการถ่ายทอดเริ่มต้นจาก พระอาจารย์ทิม และ อาจารย์แยม ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานและมีชื่อเสียงด้านการสักยันต์ในพื้นที่ ด้านพิธีกรรมและลายยันต์ต่าง ๆ ล้วนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และสะท้อนความเชื่อ ความศรัทธาในพุทธศาสนาและไสยศาสตร์ในพื้นที่ ได้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของอำเภอโคกโพธิ์

ด้านพิธีกรรมและความเชื่อภูมิปัญญาการสักยันต์ พบว่า การสืบทอดการสักยันต์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนได้สืบทอดพิธีกรรมความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นมารวม 100 กว่าปี โดยมีวัดช้างให้เป็นจุดศูนย์กลาง ปัจจุบันมีเครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต ได้สืบทอดด้านพิธีกรรม ความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนกระทั่งรุ่นปัจจุบันอย่างเข้มแข็ง ทั้งในและต่างประเทศ มีผู้สืบทอดรุ่นใหม่สามารถปฏิบัติพิธีกรรมได้ถูกต้องตามแบบแผนดั้งเดิม มีกิจกรรมประจำปีเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์และความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ที่ได้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นอกจากนั้น ชุมชน สังคมเกิดความเข้าใจและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อจากการเผยแพร่ฐานข้อมูลศูนย์เรียนรู้เครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอต

ด้านแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ พบว่า มีเครือข่ายผู้สืบทอด ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด เช่น การส่งเสริมและคงไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ความเข้าใจภูมิปัญญาการสักยันต์เชิงลึกมากขึ้นทั้งคนไทยและนักท่องเที่ยว ข้อมูลงานวิจัยจะเป็นภูมิปัญญาการสักยันต์ที่ได้รับการอนุรักษ์และส่งต่อเครือข่ายอย่างยั่งยืน โดยไม่บิดเบือนแก่นแท้ของพิธีกรรมและความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้น เครือข่ายสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ พุฒยอด ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่เพื่อลดการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นและพิธีกรรมโบราณสำนักสักยันต์ต่อไปในอนาคตได้อย่างเข้มแข็ง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการสักยันต์ ด้านพิธีกรรมและความเชื่อ พบว่า การอนุรักษ์การสักยันต์เพื่อให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าในอนาคตของชุมชนต่อไป 1) การทำให้เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษาถือเป็นความสำคัญยิ่ง หากไม่มีคุณค่าทางด้านลายสักยันต์และการรักษาการสักยันต์ก็จะทำให้การสักยันต์มีค่าลดลง 2) การรักษาและแลกเปลี่ยนความรู้กลุ่มคนที่ความสนใจในเรื่องลายสักมารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยความสมัครใจ และ 3) การจัดตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และสืบทอดวัฒนธรรมเกี่ยวกับการลายสักยันต์รุ่นสู่รุ่น เพื่อให้ลูกหลานได้รับรู้เกี่ยวกับการลายสักยันต์ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ควรส่งเสริมให้การสักยันต์ของสำนักสักยันต์อาจารย์พันธ์ให้เป็นที่ยูนิคกันอย่างแพร่หลายในคนรุ่นใหม่ ๆ 2) ควรให้มีการเรียนการสอนภูมิปัญญาการสักยันต์ พิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สายศาสตร์คงอยู่และเป็นที่ค้นหาของคนรุ่นหลัง 3) ควรให้มีการศึกษาลวดลายสักยันต์ว่ามีความเป็นมาอย่างไร และแต่ละลายสักยันต์เพื่อวัตถุประสงค์อะไร สามารถนำไปบอกเล่าต่อได้อย่างไรกับลายสักนั้น 4) ควรส่งเสริมการไหว้ครู เพื่อให้ลูกศิษย์ของสำนักไม่ลืมครูบาอาจารย์และเป็นหลักในการศึกษาของผู้ที่สนใจในเรื่องเกี่ยวกับการสักยันต์ 5) ควรให้มีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตำราในการสักยันต์และจะอย่างไรให้การสักยันต์เป็นที่ยูนิคกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ 6) ควรให้มีการจดบันทึกเรื่องราวภูมิปัญญาการสักยันต์เป็นตำราและประวัติความเป็นมาของสำนักสักยันต์ และเครือข่ายเพื่อที่จะให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า และ 7) ควรส่งเสริมให้มีการเก็บรักษาตำราและลายสักยันต์ของสำนักที่เป็นลายสักที่บ่งบอกให้รู้ว่าลายสักนี้มาจากสำนักใด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้ถึงลายสักนั้น ๆ ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ 1) ควรส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและร่วมกันรักษา 2) ควรส่งเสริมแรงจูงใจให้สนับสนุนและเห็นความสำคัญ 3) ควรส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความรู้ และ 4) ควรจัดตั้งศูนย์กลางเผยแพร่และสืบทอด ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาเรื่องราวในประวัติศาสตร์เพื่อนำมาเชื่อมโยงสู่สภาวะการณ์ในปัจจุบัน เพราะก่อนที่จะมาศึกษาบริบทในสังคมปัจจุบันที่ส่งผลต่อเรื่องที่เราน่าสนใจ เราควรมีความรู้ความเข้าใจมิติประวัติศาสตร์ร่วมด้วย 2) ควรให้ความสำคัญกับปัจจุบัน เพราะข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังสามารถประเมินสภาวะการณ์ในอนาคตได้อีกด้วย และ 3) ควรมีการจำแนกประเภทของการศึกษาอย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กอบภัก พรหมเรขา. (2562). ศิษยานุศิษย์หลวงพ่อบุญรอดเป็นร่วมพิธีไหว้ครู ประจำปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/829808>
- จิตรดารมย์ รัตนาวุฒิ. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการอนุรักษ์และการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาการแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 1(1), 135-169.
- ณัฐพล มุกคำหล้า. (2563). การอนุรักษ์การสักขาก้อมล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสตร์ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธัญรติ พูนแก้ว. (2565). การสักลายในสังคมไทย: กรณีศึกษา ความหมายต่อเรื่องราวสักของกลุ่มคน Generation Z. ใน สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นราทร คงดนตรี และคณะ. (2564). วัฒนธรรมการสัก การให้ความหมาย ประสบการณ์และแรงจูงใจในการสัก ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. ใน งานประชุมวิชาการ ระดับชาติด้าน บริหารธุรกิจ ครั้งที่ 8 (หน้า 1267 - 1280). มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นิวัฒน์ ประจักษ์. (2561). สายยันต์: ภูมิปัญญาการสักยันต์ กรณีศึกษาเครือข่าย สำนักสักยันต์อาจารย์วัตร หมู่ที่ 12 ตำบลนาแว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ปานขวัญ ชุมพลอย. (2563). การรับรู้ความหมายและการให้คุณค่าต่อรอยสักของบุคลากร generation Y และ generation Z ในหน่วยงานราชการ. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสื่อสารองค์กร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมงคล สุ่มงคโล. (2560). ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีต่อวิถีชีวิตชนเผ่า ละว้าหมู่ที่ 11 ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 8(2), 57-68.
- วรรณนิภา ขวนชม. (2568). ทูนและพื้นที่: ศึกษากรณีการก่อตัวของกลุ่มสักยันต์ห้าแถว หนุมดวงในกรุงเทพมหานคร. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2568 จาก <https://1th.me/VKgDx>
- วิจิตรา จันทวงศ์. (2564). การสัก: ร่างกายและเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสกสวัสดิ์ พิพัฒน์มงคล. (2567). สำเร็จภาษา: “หลวง” กับ “เจ้า” ใน วิถีคนใต้. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2568 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/270420>